

SPECIÁLNÍ
PEDAGOGIKA
UPPVMP003

úvodní blok

Andrea Silberová

- 80% docházka do seminářů,
- úspěšné absolvování písemné zkoušky z obsahu učiva

TÉMATA

1. Teoretická východiska SP, terminologie.
2. Uvedení do problematiky změn v paradigmatech SP, SP v soustavě věd.
3. Národní a mezinárodní strategické, koncepční a legislativní dokumenty, upravující postavení osob se ZP ve společnosti.
4. Klasifikace SP, etiologie a symptomatologie zdravotního postižení, nové přístupy ke klasifikaci WHO.
5. Srovnání konceptů SP u nás a v zahraničí.
6. Aspekty speciálněpedagogické intervence u osob se ZP napříč věkovými kategoriemi.
7. Význam rané intervence a specifika psychomotorického vývoje dětí se zdravotním postižením.
8. Koordinovaná rehabilitace, cíle, složky a jejich charakteristika, aspekty mezirezortní spolupráce.
9. Pedagogická rehabilitace, cíle, prostředky.
10. Specifika socializace osob se ZP v dospělém věku.
11. Profesionální kompetence speciálního pedagoga.
12. Příklady dobré praxe – u nás a ve světě. Repetitorium učiva.

1. Teoretická východiska SP, terminologie.
2. Uvedení do problematiky změn
v paradigmatech SP, SP v soustavě věd.

1. blok

Vědní disciplína známá pod názvem speciální pedagogika existuje poměrně krátkou dobu.

Uvedený název se ustálil v 60. až 70. letech 20. století.

V historiografii vědy zabývající se lidmi s postižením najdeme názvy jako: nápravná pedagogika, sociální pedagogika, léčebná pedagogika...(Renotiérová, 2006)

Speciální pedagogika – vymezení

CÍLE SP

HC:

Dosažení maximální možné míry socializace s ohledem na charakter, rozsah a závažnost znevýhodnění jedince.

Dosažení změny postojích některých členů společnosti vůči znevýhodněným spoluobčanům.

DC:

Dosažení určitého stupně edukace, či postupného stupně vývoje v dílčí oblasti.

(Pipeková, 2006, s. 95):

širší smysl: označení každé pedagogiky vzhledem k obecné p.

užší smysl: věda o zákonitostech speciální výchovy a vzdělávání jedince, který vyžaduje z důvodu znevýhodnění speciálněpedagogický přístup, podporu při pracovním a společenském uplatnění.

Speciální pedagogika – vymezení

(Valenta, 2014, s. 8):

užší pojetí: pedagogická disciplína zabývající se edukací dětí, žáků a dospělých osob se speciálními vzdělávacími potřebami a zkoumáním formativních a informativních vlivů na tyto jedince.

širší pojetí: interdisciplinární obor zabývající se péčí o jedince minoritních skupin obyvatelstva se zřetelem na edukaci, reedukaci a kompenzaci, diagnostiku, terapeuticko-formativní intervenci, rehabilitaci, inkluzi (integraci) postižením a zdravotním či sociálním znevýhodněním.

Speciální pedagogika – vymezení

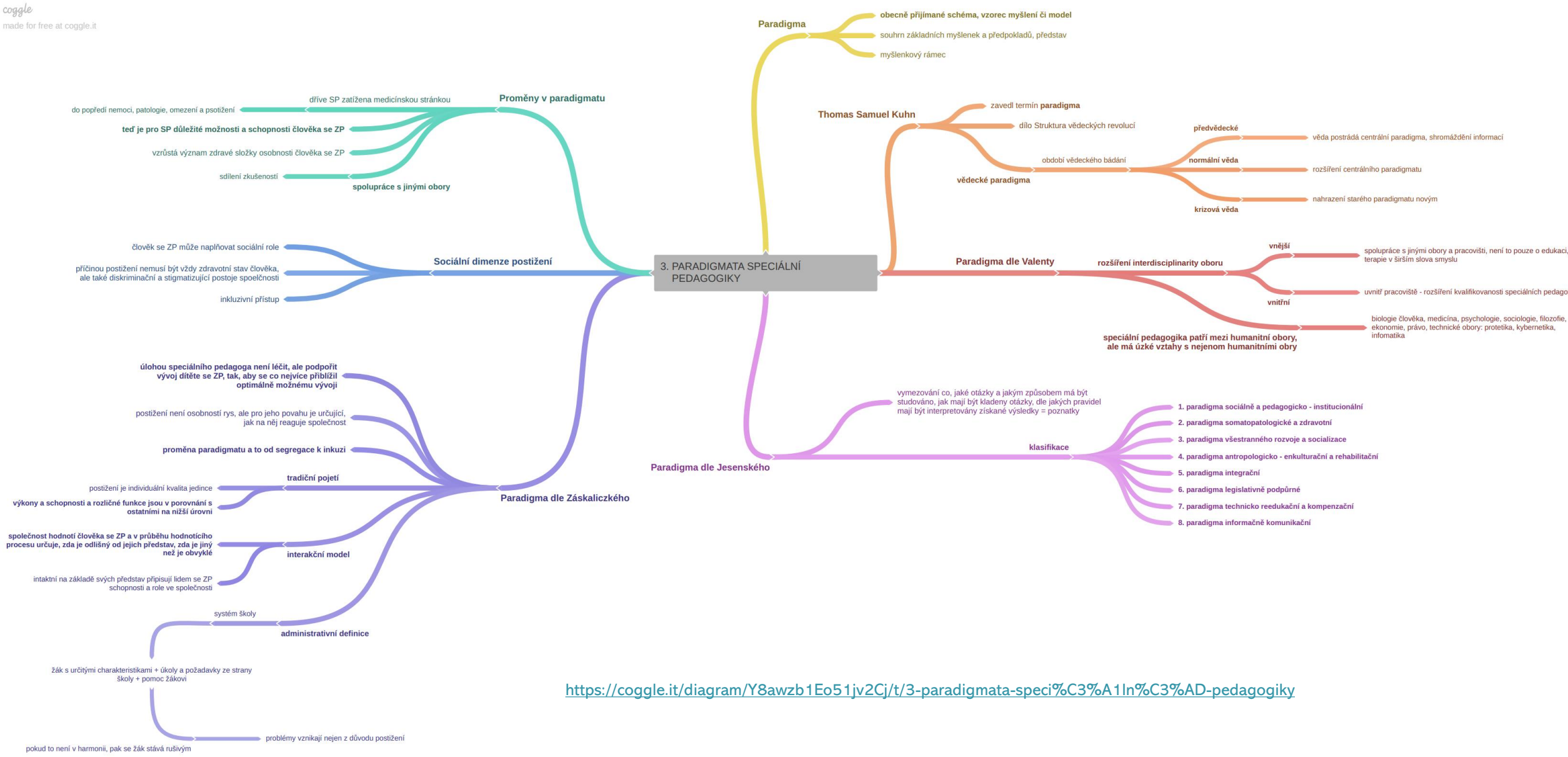
Předmět

Speciální pedagogiky

Zkoumání zákonitostí procesu edukace a socializace dětí, žáků a dospělých se speciálními vzdělávacími potřebami a souvislostí s těmito procesy.

SP intervence

Jedinec se ZP, zdravotním, či sociálním znevýhodněním.

<https://coggle.it/diagram/Y8awzb1Eo51jv2Cj/t/3-paradigmata-speci%C3%A1ln%C3%AD-pedagogiky>

PARADIGMATA SP (LECHTA, 2014)

Obecně přijímané schéma.

Souhrn základních myšlenek.

Myšlenkový rámeček.

Proměny paradigmatu.

Současné pojetí:

Bio-psycho-medicínský model

Trend společného vzdělávání

TERMINOLOGIE - VADY

Orgánové

Funkční

Vrozené

Získané

Lehké

Střední

Těžké

anomálie, deformita, deviace, deficit,

TERMINOLOGIE

Socializace - začlenění osob do společnosti

Resocializace – znovuzачlenění, návrat do společnosti

Integrace - začlenění do majoritní skupiny

Segregace – vyloučení ze společnosti

Inkluze – zaměňováno s pojmem integrace, odlišnost, jinakost je normální, přirozená

TERMINOLOGIE - METODY PREVENTIVNÍ

Primární – zabránit, předcházet, profylaxe

Sekundární – zabránit zhoršení stavu již vzniklé deformity, defektivity

Terciární – dispenzární následná péče, aktivní sledování jedinců s chronickými nemocemi nebo ohrožených prostředím

Reedukace – nesprávně převýchova nebo náprava !!!, - zdokonalení omezené funkce

2 přístupy mono/multisenzoriální

Kompenzace – rozvíjí nepoškozené funkce, nahrazují je jinými

Rehabilitace – znovu uschopnění, návrat do původního stavu

Resocializace – znovu začlenění, návrat do společnosti

SPECIÁLNÍ
PEDAGOGIKA
UPPVMPO03

2. blok

3. Národní a mezinárodní strategické, koncepční a **legislativní dokumenty**, upravující postavení osob se ZP ve společnosti.
4. Klasifikace SP, etiologie a symptomatologie zdravotního postižení, nové přístupy ke klasifikaci WHO.
5. Srovnání konceptů SP u nás a v zahraničí.

2. blok

MEZINÁRODNÍ DOKUMENTY

„**starší**“ **dokumenty**, kterými jsou normy a deklaráce světového společenství (OSN)

a na **dokumenty formálně „mladší“**, evropské, přesněji normy EU (případně Rady Evropy)

10. 12. 1948 Všeobecná deklaráce lidských práv celoplanetární úrovně

Následovaly 1966:

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech

MEZINÁRODNÍ DOKUMENTY

„**starší**“ dokumenty, kterými jsou normy a deklaráce světového společenství (OSN)

a na **dokumenty formálně „mladší**“, evropské, přesněji normy EU (případně Rady Evropy)

10. 12. 1948 Všeobecná deklaráce lidských práv celoplanetární úrovně

Následovaly 1966:

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech

NAŠE DALŠÍ LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

Oba dokumenty platnost až o deset let později formou publikace ve Sbírce zákonů na podzim roku **1976**.

Je obecně známo, že tento akt byl jedním z impulsů pro přijetí Prohlášení Charty 77 z 1. ledna 1977.

První úmluvou (závazným dokumentem) v celosvětovém měřítku až v roce **1989** přijatá **Úmluva o právech dítěte, čl. 23** - postižené dítě má právo na prožití plného a řádného života v podmínkách zabezpečujících důstojnost a umožňujících aktivní účast dítěte ve společnosti. Mezi nejnovější dokumenty patří Standardní pravidla pro **vyrovnání příležitostí** pro osoby se zdravotním postižením schválená Valným shromážděním OSN 28. 10. 1993.

ZÁKONY

Zasahuje do práva ústavního, občanského, rodinného, trestního, finančního, sociální oblast, ale pro nás zejména školská legislativa:

zákon č. **561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a sérii prováděcích právních norem,

- zákon č. **563/2004 Sb.**, o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů,

VYHLÁŠKY

- **vyhláška** MŠMT č. **14/2005 Sb.**, o předškolním vzdělávání,
- vyhláška MŠMT č. **48/2005 Sb.**, o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky,
- vyhláška MŠMT č. **72/2005 Sb.**, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních,
nahrazena vyhláškou MŠMT č.116/ 2011
- vyhláška MŠMT č. **73/2005 Sb.**, o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných,
- vyhláška MŠMT č. **13/2005 Sb.**, o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři.

INKLUZIVNÍ VYHLÁŠKA

Pod číslem 27/2016 byla zveřejněna ve Sbírce zákonů novela vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Změny si kladou za cíl odstranit technické nedostatky v textu samotné vyhlášky č. 27/2016 Sb.

Má již řadu novelizací

<http://www.inkluzevpraxi.cz/kategorie-pedagog/2033-vyhlaska-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-vzdelavacimi-potrebami-a-zaku-nadanych-ve-zneni-ucinnem-od-1-1-2018?highlight=WjJ2eWhsXHUwMGUxXHUwMTYxa2EiXQ==>

KLASIFIKACE VE SP

Klasifikace SP, etiologie a symptomatologie zdravotního postižení, nové přístupy ke klasifikaci WHO.

Klasifikační systémy:

dříve (Krejčířová a kol., 2013, s. 14) uvádí:

- *„Dle míry sociability*
- *Dle míry vzdělavatelnosti*
- *Dle míry vychovatelnosti*
- *Dle vzhledu jedince.“*

KLASIFIKACE VE SP

Klasifikace SP, etiologie a symptomatologie zdravotního postižení, nové přístupy ke klasifikaci WHO.

Klasifikační systémy:

dříve (Krejčířová a kol., 2013, s. 15) uvádí:

- Dle etiologie (endogenní, exogenní příčiny)
- Dle symptomů
- Dle vývojových období
- Dle závažnosti ZP
- Dle potřebné míry podpory
- Klasifikace WHO

AAMR/AAIDD (American Association on Intellectual and Developmental Disabilities)

MKN-10, MKN-11 Mezinárodní klasifikace nemocí

DSM – Diagnostický manuál duševních poruch

SPECIÁLNÍ
PEDAGOGIKA
UPPVMPO03

3. blok

6. Aspekty speciálněpedagogické intervence u osob se ZP napříč věkovými kategoriemi.
7. **Význam rané intervence a specifika psychomotorického vývoje dětí se zdravotním postižením.**
8. **Koordinovaná rehabilitace**, cíle, složky a jejich charakteristika, aspekty mezirezortní spolupráce.
9. Pedagogická rehabilitace, cíle, prostředky.
10. Specifika socializace osob se ZP v dospělém věku.
11. **Profesní kompetence speciálního pedagoga.**
12. Příklady dobré praxe – u nás a ve světě. Repetitorium učiva.

3. blok

VÝTAH

Význam rané intervence

Koordinovaná rehabilitace

Profesní kompetence speciálního pedagoga

doporučení

- Témata probraná v rámci výuky.
- Témata v poskytnutých materiálech:
- Skripta
- Jeřábková: Komplexní péče o jedince s postižením či znevýhodněním (s. 24-36 úvod, s. 71-75 legislativa)
- Jeřábková: Školská integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (1. kapitola) (s. 49 – 95 pro 3. blok a samostudium)
- Jeřábková: Teoretické základy speciální pedagogiky pro speciální pedagogy (vymezení, terminologie, paradigmata)
- Jeřábková: Lidé se zdravotním postižením – historické aspekty (podrobně nastudovat vývoj oboru, přístup k lidem se ZP)
- Jeřábková: Úvod do speciální pedagogiky (pojmy, metody, přístupy k osobám se ZP, legislativa, poradenství)
- Vítková: Speciální pedagogika Distanční studijní text (s. 29-30, významní představitelé, předmět, cíle, metody, koordinovaná rehabilitace s. 99 – 102 osobnost a kompetence SP, s. 102 – 111 RHB)
- Jeřábková: Koordinovaná rehabilitace (s. 11 – 20 doplňující)

- BARTOŇOVÁ, M. Students with Intellectual Disability in Inclusive Education Settings. Brno: Masaryk University, 2014. ISBN 978-80-210-6817-9.
- BAZALOVÁ, B. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v zemích Evropské unie a v dalších vybraných zemích. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-3971-X.
- KALEJA, M. Inkluzivní dimenze primárního a sekundárního vzdělávání ve speciální pedagogice. Ostrava: Ostravská univerzita, 2014. ISBN 978-80-7464-692-8.
- KYSUČAN, J. Osobnosti v zrcadle speciální pedagogiky. Ostrava: Ostravská univerzita, 2009. ISBN 978-80-7368-756-4.
- KROUPOVÁ, K. Slovník speciálněpedagogické terminologie: vybrané pojmy. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5264-8.
- PIPEKOVÁ, J., VÍTKOVÁ, M. et al. Social Inclusion of People with Intellectual Disabilities. Brno: Masaryk University, 2015. ISBN 978-80-210-7726-3.
- VÍTKOVÁ, M. Integrativní speciální pedagogika. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-51-6.
- LECHTA, V. Inkluzivní pedagogika. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1123-5.
- PIPEKOVÁ, J. Kapitoly ze speciální pedagogiky. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-198-0.
- Studijní materiály v IS